

Universitat de Lleida

GUIA DOCENT
HISTÒRIA DE L'ART

Coordinació: BORRÁS ESPINOSA, MARC

Any acadèmic 2023-24

Informació general de l'assignatura

Denominació	HISTÒRIA DE L'ART		
Codi	102607		
Semestre d'impartició	2N Q(SEMESTRE) AVALUACIÓ CONTINUADA		
Caràcter	Grau/Màster	Curs	Caràcter
	Doble titulació: Grau en Administració i Direcció d'Empreses i Grau en Turisme	1	TRONCAL/BÀSICA
	Doble titulació: Grau en Geografia i Grau en Turisme	2	TRONCAL/BÀSICA
	Grau en Turisme	1	TRONCAL/BÀSICA
Modalitat	Presencial		
Nombre de crèdits assignatura (ECTS)	6		
Tipus d'activitat, crèdits i grups	Tipus d'activitat	PRAULA	TEORIA
	Nombre de crèdits	1.8	4.2
	Nombre de grups	1	1
Coordinació	BORRÁS ESPINOSA, MARC		
Departament/s	GEOGRAFIA, HISTÒRIA I HISTÒRIA DE L'ART		
Distribució càrrega docent entre la classe presencial i el treball autònom de l'estudiant	60 hores presencials. 90 hores de treball autònom. Aquesta distribució està subjecta als canvis que es puguin derivar com a conseqüència de la pandèmia de la Covid-19.		
Informació important sobre tractament de dades	Consulteu aquest enllaç per a més informació.		
Idioma/es d'impartició	Castellà i Català		

Professor/a (s/es)	Adreça electrònica professor/a (s/es)	Crèdits impartits pel professorat	Horari de tutoria/lloc
BORRÁS ESPINOSA, MARC	marc.borras@udl.cat	6	

Informació complementària de l'assignatura

HORARI

Dilluns, 9:00-10:45h i 11:15-13:00h

AULA

2.03 EP1

DESCRIPCIÓ

L'assignatura ofereix una visió teòrica, historiogràfica i crítica del fet artístic, aprofundint els diferents llenguatges creatius, procediments i tècniques de producció artística, així com en la teoria i el pensament estètic. Alhora, persegueix l'objectiu que els alumnes es familiaritzin amb els processos bàsics de la metodologia científica en Història de l'Art.

*Aquesta guia s'ha de considerar en conjunció amb el programa docent penjat al campus virtual a començament de curs.

Objectius acadèmics de l'assignatura

- Desenvolupar una visió diacrònica general de la història de l'art general i/o universal.
- Identificar críticament el diàleg entre les diferents metodologies d'aproximació a la Història de l'Art i de la seva evolució històrica.
- Establir el context històric, econòmic i polític dels grans moviments artístics occidentals.
- Reconèixer de manera crítica les coordenades espai-temporals i els límits i les interrelacions geogràfiques i culturals de la Història de l'Art.
- Comprendre la terminologia descriptiva i crítica per comentar produccions artístiques.
- Analitzar de manera crítica produccions artístiques rellevants tenint en compte el context social en què s'emmarca i la seva relació amb ell, més enllà dels aspectes estètics o tècnics.
- Identificar els principals artistes i moviments artístics, així com els problemes teòrics i debats al voltant de la producció artística, amb un èmfasi especial en l'anàlisi de la construcció de discursos crítics i polítics.

Competències

Competències estratègiques de la Universitat de Lleida

- Domini de les Tecnologies de la Informació i la Comunicació.
- Domini d'una llengua estrangera
- Correcció en l'expressió oral i escrita
- Respecte als drets fonamentals d'igualtat entre homes i dones, a la promoció dels Drets Humans i als valors propis d'una cultura de pau i de valors democràtics.

Competències específiques de la titulació

- Exercir les funcions relacionades en les diferents àrees funcionals d'una empresa turística i institucions.
- Identificar, gestionar i dissenyar estratègies i plans d'ordenació per territoris i destinacions turístiques d'acord amb els principis de la sostenibilitat.
- Coneixement i domini de llengües estrangeres.
- Comprendre el marc legal que regula les activitats turístiques.
- Comprendre els principis del turisme, la seva dimensió espacial, social, cultural, jurídica, política, laboral i econòmica.

Objectius

- Familiaritzar-se amb els més importants tòpics, problemes, terminologia i teories sobre l'art i l'estètica occidentals des de l'Antiguitat.
- Comprendre les relacions entre l'art i altres fenòmens socials
- Familiaritzar-se amb els trets més importants dels estils artístics en Occident des de l'Antiguitat
- Posar en relació els objectius de la gestió i la gestió turística per tal d'aconseguir una experiència satisfactòria turísticament i legítima culturalment.

Objectius

- Familiaritzar-se amb els més importants tòpics, problemes, terminologia i teories sobre l'art i l'estètica occidentals des de l'Antiguitat.
- Familiaritzar-se amb els trets més importants dels estils artístics en Occident des de l'Antiguitat
- Dissenyar productes turístics i definir objectius, estratègies i polítiques comercials. Identificar els recursos turístics i avaluar el seu potencial.

Competències transversals de la titulació

- Capacitat d'anàlisi i de síntesi.

Objectius

- Assolir competència crítica en el domini de la història de la cultura, útil en el plantejament de problemes d'ordre educatiu, jurídic i econòmic vinculats al turisme.
- Capacitat d'organitzar i planificar.
- Ser capaç de treballar i d'aprendre de manera autònoma i simultàniament interactuar adequadament amb els altres, cooperant i col·laborant.
- Actuar en base al rigor, al compromís personal i amb orientació a la qualitat.

Continguts fonamentals de l'assignatura

1. Introducció: l'art com a fenomen històric

Periodització i terminologia tradicionals: antiguitat / medieval / modern / contemporani. La necessitat i els límits de les etiquetes històrico-artístiques. Prejudicis historiogràfics: jerarquies tècniques, etnocentrisme i androcentrisme. Naturalesa i diversitat del fenomen artístic: visions filosòfiques (estètica) i historicistes (història de l'art).

2. Creacions prehistòriques: paleolític i neolític

Eines i representacions animals veristes. Hipòtesi sobre el seu sentit. Canvi de mentalitat vinculada a l'agricultura i decoració abstracta. Monuments megalítics.

3. L'art clàssic: Grècia i Roma

Els inicis de l'art occidental. Els ordres arquitectònics com a principi d'articulació constructiva. La progressió cap al naturalisme idealista (cànon i llenguatge escultòric). La definició de l'arquitectura clàssica a Roma. Els missatges: de la mitologia a la representació del present. Funcions de l'art: imperi romà i propaganda.

4. La tardoantiguitat i els inicis de l'art medieval

Transformacions en l'arquitectura en el Baix imperi romà. La fi del naturalisme: causes i objectius. Efectes del cristianisme. Auge de noves manifestacions: iveris i llibres manuscrits. El pes de la mirada a Roma en l'evolució altmedieval: la renovatio carolíngia com a fenomen cultural.

5. L'art medieval: romànic

Periodització, fronteres i connexions. L'edifici eclesiàstic com a paradigma: arquitectura, escultura monumental, ornamentació interior.

6. L'art medieval: gòtic

La plàstica gòtica i el seu context: decorativisme i naturalisme. Contra els tòpics sobre els artistes medievals (identitat, formació, associacions). El promotor com a "autor". La dona com a creadora: la miniatura i el tèxtil com a espais preferents.

7. El Renaixement i manierisme

Concepte, teoria i ficció del Renaixement. Itàlia i Europa del nord al segle XV. La recuperació de l'arquitectura clàssica. L'Alt Renaixement i la gènesi de la historiografia artística (Vasari). Evolucions: manierisme i Contrareforma. El valor de les formes: introducció a l'estudi formalista de l'obra d'art.

8. Barroc

Diversitat i evolució del barroc. Arquitectura italiana i efectes europeus (França, Espanya). L'art dels jardins a l'Europa absolutista. El triomf de la pintura: classicisme versus naturalisme. L'art rococó: gustos aristocràtics i burgesos a l'època il·lustrada. Iconografia: els gèneres artístics i els grans temes de la història de l'art (mitologia, cristianisme).

9. Rococó i Neoclassicisme

L'art rococó: gustos aristocràtics i burgesos a l'època il·lustrada. Iconografia: els gèneres artístics i grans temes de la història de l'art (mitologia, cristianisme). El retorn als orígens (neoclassicisme).

10. Romanticisme, Realisme i Impressionisme

Fórmules de renovació artística: la revisió ideològica del medieval (romanticisme). La nova identitat de l'artista. L'art acadèmic al segle XIX. El paper del mercat i el col·leccionisme: museus públics i col·leccions privades. L'experimentació formal com a motor de la modernitat: realisme, impressionisme i continuacions.

11. Art contemporani

Les avantguardes històriques i el seu context: aventures expressives, formalistes i intel·lectuals. L'expressionisme abstracte, experiència central del segle XX.

12. Art contemporani

Epíleg: la redefinició de l'art i les seves fronteres a partir del 1960.

Eixos metodològics de l'assignatura

El programa de l'assignatura el conformen:

Sessions de caràcter introductori (de l'assignatura, del professor, de l'alumnat)
Sessions de caràcter teòric (del temari de l'assignatura)
Sessions de caràcter pràctic (dins i fora de classe, inclòs el taller de metodologia)
Sessions de treball en grup (per dur a terme els treballs)
Sessions de treball individual
Sessions de caràcter tutorial (pel suport i seguiment del rendiment)
Sessions de caràcter avaluatiu (com els exàmens)

Les activitats formatives i la seva distribució en hores de treball (presencials i no presencials) serà la següent (Llegenda: HP: hores presencials / HNP: hores no presencials):

1. Activitats dirigides

Classes teòriques: 40 HP / 60 HNP

2. Activitats supervisades d'avaluació continuada

Exercicis tutoritzats a classe 15 HP / 22 HNP

3. Activitats d'avaluació

Avaluació continuada + Prova d'avaluació 1 + Prova d'avaluació 2 = 5 HP / 8 HNP

HORES TOTALS DE DEDICACIÓ: 60 HP / 90 NP

Pla de desenvolupament de l'assignatura

Classes teòriques dilluns, 9-11h

Classes pràctiques: Exercicis en grup o individuals: dilluns, 11-13h

Sortides fora d'aula: es concretaran al programa penjat al campus virtual pel professor a l'inici de curs

Exàmens Dijous 30 de març, 9-12h i dilluns 29 de maig, 9 a 11:30h

Sistema d'avaluació

Avaluació contínua (participació activa als exercicis grupals o individuals a l'hora pràctica de cada classe): **24%**

Prova d'avaluació 1: **38%**

Prova d'avaluació 2: **38%**

(Les preguntes de les proves d'avaluació es referiran tant als continguts teòrics vistos a classe, com als continguts pràctics, exercicis o sortides realitzades)

CONSIDERACIONS A TENIR EN COMPTE

1. L'assistència a classe és fonamental perquè l'alumnat duguin a terme un seguiment eficaç del temari i es prepari adequadament els exàmens. Així mateix, es recomana l'assistència a les sortides programades pel professor, a les quals podrà vincular-hi treballs.
2. Recau en els i les alumnes conèixer les activitats avaluables necessàries per poder aprovar l'assignatura. En tot moment hauran de tenir com a referència la guia docent publicada a la pàgina web de la UdL, així com el programa de l'assignatura detallat que el professor penjarà al campus virtual a l'inici de curs. El professor es reserva el dret de fer canvis en el programa de l'assignatura, sempre i quan avisi prèviament a l'alumnat.
3. Com a norma general, l'avaluació a la UdL és continuada. Els i les estudiants que combinin els seus estudis amb una feina a temps parcial o complet tenen dret a demanar avaluació alternativa, presentant la documentació corresponent, en un termini de 5 dies des del començament del semestre. Per a més informació, envieu un correu electrònic a academic@lletres.udl.cat, o adreceu-vos a la Secretaria de la Facultat de Lletres. En el cas de no trobar-se en la situació d'incompatibilitat laboral, els estudiants que repeteixen l'assignatura han de seguir l'avaluació continuada.
4. Caldrà haver obtingut com a mínim una qualificació de 5/10 a cadascuna de les dues proves d'avaluació per superar l'assignatura. Les dues proves parcials d'avaluació són recuperables únicament en la data prevista per a l'examen de recuperació. Si com a resultat de les tres avaluacions previstes l'estudiant no aprova l'assignatura, tindrà dret a presentar un examen equivalent al 76% de la nota, en la data prevista per l'examen de recuperació, que se sumarà a la nota obtinguda a l'avaluació contínua. [Feu clic en aquest enllaç per conèixer el sistema de qualificació de la UdL.](#)
5. Cal que l'alumnat dugui a terme les lectures obligatòries i recomanades amb cura i atenció.
6. Per tal de poder arribar a la qualificació de 5, serà necessari que els i les estudiants apliquin de manera sistemàtica i regular la normativa de citació bibliogràfica APA als treballs que així ho requereixin (cita intertextual, paràfrasi, notes a peu de pàgina i recull bibliogràfic). [Cliqueu en aquest enllaç per tal d'accedir al manual APA de la UdL.](#)
7. Per tal de poder arribar a la qualificació d'excel·lent, l'alumne/a haurà de fer un treball complementari prèviament acordat amb el professor.
8. Serà necessari que els alumnes demostrin una bona capacitat de comprensió lectora i expressió escrita. Caldrà tenir especial cura de la ortografia, la sintàctica, la gramàtica, i la semàntica. Un ús deficient de la ortografia serà penalitzat.
9. Si el professor detecta plagi en algun dels treballs, d'acord a la "Normativa de l'avaluació i la Qualificació de la Docència en els Graus i Màsters a La UdL", el treball es puntuarà amb un 0 i no es podrà recuperar.

10. No s'avaluarà cap treball presentat el dia de la entrega final que no hagi estat objecte de seguiment per part del professor. Les dates de les entregues establertes per revisió dels treballs s'indicaran al programa de l'assignatura penjat al campus virtual i disponible des de començament del semestre.
11. És responsabilitat dels i les estudiants sol·licitar tutories al professor per tal de solucionar qualsevol qüestió que afecti a la compressió del temari o a la realització dels treballs i proves. S'espera que els i les alumnes treballin de manera autònoma, respectuosa, compromesa, i responsable. Les tutories es podran fer de manera individual o en grups reduïts.
12. El professor orientarà la selecció bibliogràfica més adient per tal de realitzar treballs pràctics o per ampliar el temari. És important que els i les alumnes es familiaritzin amb les eines i recursos disponibles a la Biblioteca de Lletres de la UdL, el catàleg UdL, el CCUC i REBIUN, així com la resta de recursos oferts per la Biblioteca de Lletres en xarxa, com ara: <https://biblioguies.udl.cat/>
13. El professor respondrà els correus electrònics i els missatges del campus virtual pel mateix procediment, per ordre d'arribada i en un termini no superior a quinze dies des de la seva rebuda.
14. Es recomana que els alumnes Erasmus i altres programes de mobilitat tinguin un bon nivell de català per poder seguir el temari de l'assignatura. A aquests alumnes no se'ls aplicarà a aquests alumnes cap criteri específic d'avaluació. En conseqüència, hauran de realitzar els mateixos exercicis, pràctiques i proves que els alumnes locals. Els alumnes de qualsevol programa de mobilitat poden respondre els exercicis i proves escrites en anglès, francès o italià, a més d'en qualsevol dels dos idiomes oficials de la UdL (català i castellà).
15. No es tolerarà cap actitud irrespectuosa amb cap membre de la comunitat universitària.

Bibliografia i recursos d'informació

(manuals d'història de l'art: generals o per èpoques)

- ARGAN, Giulio Carlo, *El arte moderno*, Madrid 1992 (1970)
- BANGO, Isidro G., *Alta Edad Media. De la tradición hispanogoda al románico*, Madrid, 1989.
- BANGO, Isidro G. & Concepción ABAD, *Arte medieval I*, Madrid, 1996.
- BANGO, Isidro G. & Gerardo BORRÁS, *Arte bizantino y Arte del Islam*, Madrid, 1996.
- BECKWITH, John, *Arte paleocristiano y bizantino*, Madrid, 1997 (1979).
- BÉRCHEZ, Joaquín & Mercedes GÓMEZ-FERRER, *Arte del Barroco*, Madrid, 1998.
- BIANCHI BANDINELLI, Ranuccio & Enrico PARIBENI, *El arte de la Antigüedad clásica. Grecia*, Madrid, 1998.
- BIANCHI BANDINELLI, Ranuccio. & Mario TORELLI, *El arte de la Antigüedad clásica. Etruria-Roma*, Madrid, 2000.
- BOARDMAN, John., *El arte griego*, Barcelona, 1991 (1967).
- DE MICHELI, Mario, *Las vanguardias artísticas del siglo XX*. Madrid, 2002.
- DODWELL, Charles R., *Artes pictóricas en Occidente, 800-1200*, Madrid, 1995 (1993).
- ERLANDE-BRANDENBURG, Alain, *El arte gótico*, Madrid, 1992.
- FRANKL, Paul, *Arquitectura gótica*, Madrid, 2002.
- GOMBRICH, Ernst, *Història de l'art*, Barcelona, 1999 (1950).
- GUASCH, Anna Maria, *El arte último del siglo XX: del posminimalismo a lo multicultural*, Madrid, 2000.
- HAMILTON, George H., *Pintura y escultura en Europa, 1880-1940*, Madrid 2000.
- HARBISON, Robert, *Reflections on Baroque*, Chicago, 2000.

KRAUTHEIMER, R., *Arquitectura paleocristiana y bizantina*, Madrid, 1984.

LASKO, P., *Arte sacro 800-1200*, Madrid, 1999 (1972).

MARTÍNEZ DE LA TORRE, C., et alt., *Historia del arte antiguo en Egipto y Próximo Oriente*, Madrid, 2009.

NOVOTNY, Fritz, *Pintura y escultura en Europa 1780-1888*, Madrid, 1978 (1960).

POLLIT, Jerome J., *El arte helenístico*, Madrid, 1989 (1986).

RICHTER, Gisela, *El arte griego. Una revisión de las artes visuales de la antigua Grecia*, Barcelona, 1980.

ROBERTSON, Martin, *El arte griego: introducción a su historia*, Madrid, 1985.

VERGNOLLE, Élianne, *L'art roman en France*, París, 1994.

WILLIAMSON, Paul, *Escultura gótica, 1140-1300*, Madrid, 2000.

WITTKOWER, Rudolph, *Arte y arquitectura en Italia 1600-1750*, Madrid, 1979 (1958).

YARZA, Joaquín & Marisa MELERO, *Arte medieval II*, Madrid, 1996.

(aproximacions teòriques)

BELL, Julian, *El espejo del mundo: una historia del arte*, Barcelona 2008 (2007).

BERGER, John, *Modos de ver*, Barcelona, 2000 (1972).

BORRAS, Guillermo & Gonzalo FATAS, *Diccionario de términos de arte y elementos de arqueología, heráldica y numismática*, Zaragoza, 1980.

BURKE, Peter, *Visto y no visto. El uso de la imagen como documento histórico*, Barcelona, 2005 (2001).

CALABRESE, Omar, *Cómo se lee una obra de arte*, Madrid, 1993.

CAO, Marian L. F. (coord.), *Creación artística y mujeres: recuperar la memoria*, Madrid, 2000.

CASTIÑEIRAS, Manuel, *Introducción al método iconográfico*, Barcelona, 1998.

CORDERO, Karen & Inda SAINZ (eds.), *Crítica feminista en la teoría e historia del arte*, México DF, 2007.

CHADWICK, Withney, *Mujer, arte y sociedad*, Barcelona, 1999 (1997).

DANTO, Arthur C., *Qué es el arte*, Barcelona, 2013

ESTEBAN LORENTE, Juan Francisco, *Tratado de iconografía*, Madrid, 2002.

FERNÁNDEZ ARENAS, José, *Teoría y metodología del arte*, Madrid, 1982

FISCHER, Ernst, *La necessitat de l'art*, Barcelona, 1967.

FREEDBERG, David, *El poder de las imágenes*, Madrid, 1992.

FREELAND, Cynthia, *Pero ¿esto es arte?*, Madrid, 2003 (2001).

FURIÓ, Vicenç, *Sociología de l'art*, Barcelona, 1995.

FURIÓ, Vicenç, *Arte y reputación. Estudios sobre el reconocimiento artístico*, Barcelona, 2012.

MALTESE, Corrado (coord.), *Las técnicas artísticas*, Madrid, 1985 (1973).

MAYAYO, Patricia, *Historias de mujeres, historias del arte*, Madrid, 2016 (2003).

NOCHLIN, Linda, *Women, art, and power, and other essays*, Cambridge, 1988.

PANOFSKY, Erwin., *El significado de las artes visuales*, Madrid, 1991 (1955).

PANOFSKY, Erwin, *La perspectiva com a "forma simbòlica" i altres escrits de teoria de l'art*, Barcelona, 1987.

POINTON, Marcia, *History of Art. A student's handbook*, Nova York, 2009.

SHINER, Larry, *La invención del arte. Una historia cultural*, Madrid, 2014 (2001).

SUMMERSON, John, *El lenguaje clásico de la arquitectura*, Barcelona, 1984 (1963).

TATARKIEWICZ, Wladislav, *Historia de seis ideas. Arte, belleza, forma, creatividad, mimesis, experiencia estética*, Madrid: 2010 (1976).

THOMPSON, Don, *El tiburón de 12 millones de dólares*, Madrid, 2009 (2008)

WÖLFFLIN, Heinrich, *Conceptos fundamentales de la historia del arte*, Madrid, 1982 (1915).

WOODFORD, Susan, *Cómo mirar un cuadro*, Barcelona, 1985 (1983).